

บทที่ 4 บริบทของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนท้องถิ่นตำบลแจนแลน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำการศึกษบริบทของพื้นที่ศึกษาในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรมประเพณี และด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 4.1 ด้านกายภาพ
- 4.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรมประเพณี
- 4.4 บริบทผู้สูงอายุตำบลแจนแลน
- 4.5 ด้านการจัดการและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

4.1 ด้านกายภาพ

4.1.1 ลักษณะที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ประมาณ 76 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอกุฉินารายณ์ประมาณ 5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 39 ตารางกิโลเมตร หรือ 24,375 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงเป็น ดินทราย องค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลน ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ณ เดือนเมษายน 2559 มี 6,433 คน เป็นชาย 3,201 คน เป็นหญิง 3,232 คน

4.1.2 อาณาเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลนมีอาณาเขตติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จรดกับตำบลนาโก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้	จรดกับตำบลนาขาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันออก	จรดกับตำบลบัวขาวและตำบลกุดข้าว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันตก	จรดกับตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ 1 ลักษณะที่ตั้งตำบลแจนแลน(Google, 2017)

4.1.3 สภาพทั่วไปหรือกายภาพ

ตำบลแจนแลน อำเภอภูจินารายณ์ และสามารถเดินทางติดต่อกับอำเภอได้อย่างสะดวกสบาย มีลักษณะเป็นที่ราบทุ่งกว้าง หมู่บ้านล้อมรอบทุ่งนา อยู่ห่างจากอำเภอระยะทาง 5 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัด 39 กิโลเมตร

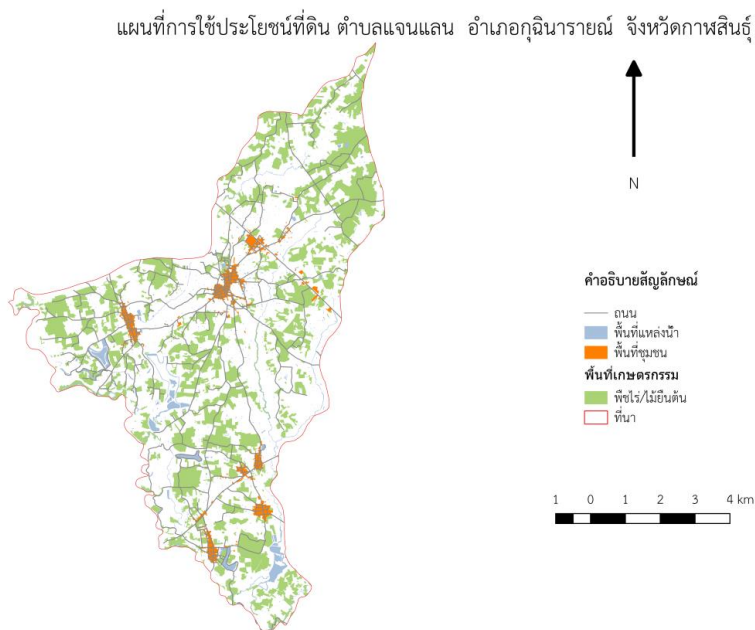
ภาพที่ 2 แสดงที่ตั้งอาณาเขต ตำบลแจนแลน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ที่มา : ใช้โปรแกรมแผนที่ใน vivo v5 วันที่ 22 เมษายน 2560

ภาพที่ 3 แสดงถึงลักษณะทางกายภาพองค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลน
ที่มา : วันอาทิตย์ที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2560

4.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2.1 ดิน ลักษณะของดินในพื้นที่ตำบลแจนแลน มีลักษณะเป็นดินทราย ซึ่งในการทำวิจัย ผู้วิจัยอาศัยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศในการแปลตีความข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมจาก Google Map เพื่อสร้างชั้นข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use) เพื่อแสดงให้เห็นถึงทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ โดยใช้ระบบการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (2555) เพื่อกำหนดระบบการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในระดับที่ 1 และระดับที่ 2 ถือเป็นระบบการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นมาตรฐานสามารถนำไปใช้ได้กับทุกหน่วยงาน รายละเอียดดังภาพ

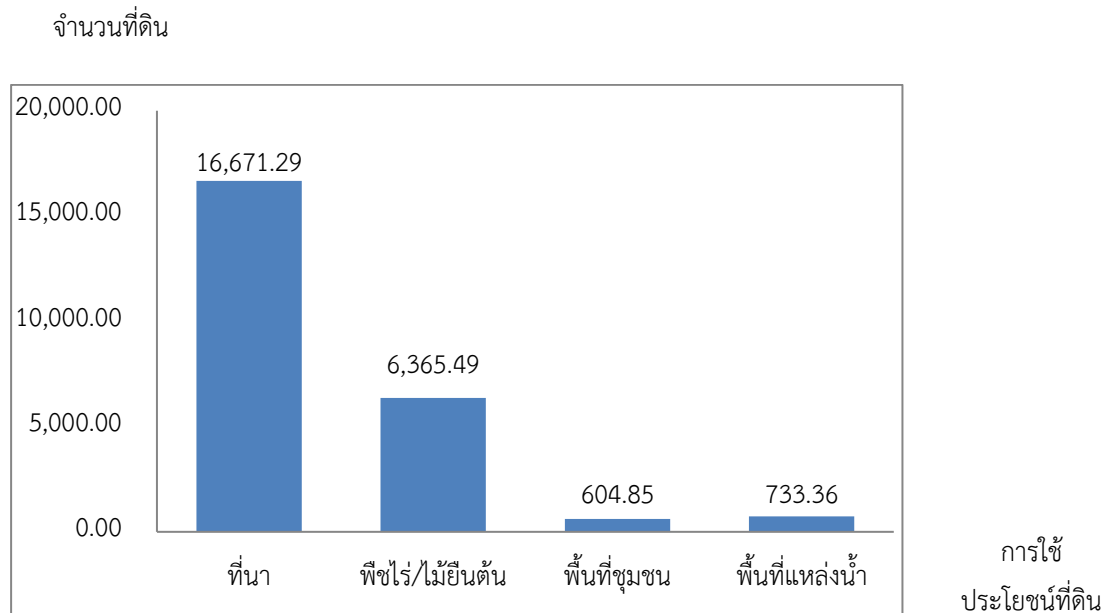
ภาพที่ 4 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลแจนแลน

จากภาพที่ 4 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลแจนแลน สามารถคำนวณพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท

รหัส การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ความหมาย การใช้ประโยชน์ที่ดิน	จำนวน (ตร.กม.)	จำนวน (ไร่)
A1	ที่นา	26.67	16,671.29
A2-A3	พืชไร่/ไม่ยืนต้น	10.18	6,365.49
F	พื้นที่ป่า	-	-
U	พื้นที่ชุมชน	0.97	604.85
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1.17	733.36
รวมทั้งสิ้น		39	24,375.00

จากตารางที่ 3 สามารถแสดงแผนภูมิร้อยละของการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท ดังภาพที่ 5 (หน่วย:ไร่)

ภาพที่ 5 ร้อยละของการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท

4.2.2 น้ำ พื้นที่ตำบลแจนแลนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินทราย มีแหล่งน้ำธรรมชาติ ดังนี้

- หนองมะจ้อง
- หนองม่วง
- หนองเบ็น
- หนองไค้ปูน
- หนองหัวดง
- บึงขี้นาค
- หนองฟ้าเลื่อน
- กุดลุ่มรั้ว
- บึงบ่อบ
- หนองกุดหวาย
- หนองม่วงใหญ่
- กุดผึ่ง

- ลำพะยั้ง
- กุดแห่
- กุดอ้อ

ประวัติแหล่งน้ำตำบลแจนแลน รายละเอียดดังนี้

หนองมะงีง เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่พื้นที่ 600 ไร่ เดิมเป็นหนองน้ำตามธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์ เวียงน้ำขนาดใหญ่ที่รองรับจากกุดหวายที่ไหลมาจากลำพะยั้ง เขาวงกาฬสิน หนองมะงีงมีพีชน้ำนานาชนิด หรือพีชกึ่งบกกึ่งน้ำ เช่น ผือ ต้นค้ำ ที่นำไป ผือ และ ค้ำ เป็นวัสดุสำหรับทอเสื่อ โดยเฉพาะต้นค้ำเป็นพีชเฉพาะถิ่นที่ชอบน้ำชาวบ้านนำมาทอเสื่อ หรือทำเป็นฝาผนังสิ่งปลูกสร้างให้ความคงทน ชาวบ้านที่มีนาใกล้กับหนองก็จะมีการนำผือ และค้ำ มาทอเสื่อไว้ใช้หรือเป็นของฝากญาติพี่น้องเพราะมีความทนทาน แต่ปัจจุบันหนองมะงีงมีการขุดลอกใหม่จึงทำให้พื้นที่ของต้นค้ำหายไปอย่างไรก็ตามผู้ที่มีนาใกล้หนองมะงีงและที่ยังทอเสื่ออยู่ก็มีการปลูกตามบ้าน และตัดในหนองมะงีงมาใช้ประโยชน์

ภาพที่ 6 หนองมะงีง แหล่งน้ำธรรมชาติเดิมมีกว่า 600 ไร่

กุดหวาย แหล่งน้ำที่ธรรมชาติที่มีสายน้ำยาวทอดมาจากลำพะยั้ง และมีเวียงน้ำที่กว้างและลึกครอบคลุมด้วยไม้เถาว์และต้นไม้ออบริมน้ำตรงพื้นที่ตำบลแจนแลนจึงถูกเรียกว่า “กุด” ใน

ความหมายของชาวอีสานทั่วไป และไหลลงสู่หนองมะจิ้งจอก หนองกักเก็บน้ำเพื่อประโยชน์การบริโภค และการเกษตร ชาวแฉนแลนจึงเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งน้ำล้อมรอบ ถ้าพระยาก็จะไหลลงสู่ลำน้ำชีที่เขตจังหวัดร้อยเอ็ดต่อไป

ภาพที่ 7 กุดหวาย (เว้าน้ำที่กว้างและลึก)

4.2.3 ทรัพยากรป่าไม้

ป่าสาธารณะ ชุมชนแฉนแลนจะมีพื้นที่ที่เป็นป่าในพื้นที่สาธารณะอยู่บ้าง เพราะมีวัดและสำนักสงฆ์ที่อยู่ในเขตป่าและวัดป่าซึ่งมีการปลูกป่าไปด้วย และป่าริมห้วยกุดหวาย เป็นต้น แต่ป่าที่เป็นป่าที่สมบูรณ์เหมือนในอดีตนั้นไม่มีแล้ว

ภาพที่ 8 ภาพปามหลักซ์

4.2.4 แหล่งใช้ประโยชน์ ตำบลบ้านไทยมีแหล่งใช้ประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านไทย ดังนี้

1. โรงเรียนชุมชนแจนแลนราษฎร์บำรุง จัดการศึกษาถึงระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น
2. โรงเรียนแจนแลนวิทยา จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา
3. โรงเรียนหนองฟ้าเลื่อนอำนวยวิทย จัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
4. โรงเรียนพุทธปัญญา เปิดสอนระดับอนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6 (เอกชน)
5. การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีศูนย์การเรียนชุมชนระดับตำบลที่เปิดโอกาสให้กับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่บ้านแจนแลน หมู่ 1
7. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจันแลนใต้ หมู่ 6
8. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดบ้านหนองฟ้าเลื่อน หมู่ที่ 4
9. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่บ้านหนองฟ้าเลื่อน หมู่ที่ 5

4.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรมประเพณี

4.3.1 ประวัติความเป็นมาของตำบลแจนแลน

ชุมชนแจนแลนเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีองค์ประกอบของชุมชนโบราณ เช่นร่องรอยวัดเก่า มีกุศ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนโบราณ “แจนแลน” ชื่อหมู่บ้านมีเรื่องเล่าว่า มาจากชื่อสัตว์เลื้อยคลาน ชนิดหนึ่งชาวบ้านเรียกว่าตัวแลน มีลักษณะคล้ายกับตัวเงินตัวทอง หรือตะกวด ในอดีตมีชาวบ้านไล่จับตัวแลนเพื่อนำมาทำอาหาร พอไล่จับมาถึงยังตำบล แล้วนำตัวแลนนั้นมาแกง จึงเรียนว่าบ้าน “แกงแลน” แต่ปัจจุบันเรียกผิดเพี้ยนต่อๆกันจนมาเป็นหมู่บ้าน “แจนแลน”

ปัจจุบันชุมชนแจนแลนยกระดับเป็นตำบลแจนแลน ชุมชนขยายเพิ่มขึ้นแบ่งการปกครอง ออกเป็นหมู่บ้าน 9 หมู่ โดยมีอยู่กับองค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลน ซึ่งสำนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลนตั้งเป็นศูนย์กลางของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลน มีจำนวน

ครัวเรือนทั้งหมด 1,902 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 6,433 คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน 3,201 คน แยกเป็นหญิง จำนวน 3,232 คน (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลน (ณ เดือน พฤษภาคม 2560) โดยตำบลแจนแลนแบ่งการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

หมู่ที่ 1	บ้านแจนแลน	นายทองสุข	ร่วมใจ	กำนันตำบลแจนแลน
หมู่ที่ 2	บ้านแจนแลน	นายประสงค์	ยิ้มแย้ม	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 3	บ้านแจนแลน	นายจันทรทอง	เกลี้ยงเกล้า	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 4	บ้านหนองฟ้าเลื่อน	นายทองขาว	แสงพิสาร	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 5	บ้านหนองฟ้าเลื่อน	นายเทียม	บุญอาษา	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 6	บ้านแจนแลน	นายนิพล	สายนาโก	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 7	บ้านแจนแลน	นางชนิดา	ไพรณา	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 8	บ้านแจนแลน	นายอุทัย	วรพันธุ์	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 9	บ้านหนองฟ้าเลื่อน	นายประวัตติ	สกุลเดช	ผู้ใหญ่บ้าน

ที่มา : ข้อมูลเดือน เมษายน 2559

4.3.2 ประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,902 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 6,433 คน โดยแยกเป็นชาย จำนวน 3,201 คน แยกเป็นหญิง จำนวน 3,232 คน (ข้อมูลจากฝ่ายทะเบียนราษฎรอำเภอเขื่องใน (ณ เดือน พฤษภาคม 2559) โดยแยกเป็นหมู่บ้านต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรในตำบลแจนแลนจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1	บ้านแจนแลน	243	341	289	630
2	บ้านแจนแลน	178	321	316	637
3	บ้านแจนแลน	304	430	398	828
4	บ้านหนองฟ้าเลื่อน	175	305	323	628
5	บ้านหนองฟ้าเลื่อน	187	385	413	798
6	บ้านแจนแลน	238	355	373	728
7	บ้านแจนแลน	147	252	279	531
8	บ้านแจนแลน	281	470	519	989
9	บ้านหนองฟ้าเลื่อน	149	342	322	664
รวม		1,902	3,201	3,232	6,433

ลักษณะประชากรของตำบลแจนแลนมีชาติพันธุ์เป็นภูไทผสมกับภูลาว มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และมีความศรัทธาในพุทธศาสนา มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญดังนี้

ลักษณะทางประชากร

ชุมชนแจนแลน มีลักษณะทางชาติพันธุ์ไทยลาว (ภูลาว) กับภูไท พื้นฐานขนบธรรมเนียมจึงมีรากฐานมาจากภูไท แต่ถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรมของภูลาวที่มีมากกว่า ณ ปัจจุบันจะมีภูลาวหรือไทยอีสานที่พูดภาษาลาวอีสานทั่วไป ซึ่งการแต่งกายในงานประเพณีจึงมีบางส่วนสวมใส่ชุดพื้นเมืองของชาวภูไท ในวัยผู้สูงอายุจึงมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูไทย เช่น รำตังหวาย ภาษาภูไท เป็นต้น ปัจจุบันประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลนมีประชากรทั้งสิ้น 5,878 คน มีผู้สูงอายุจากข้อมูลของการขึ้นทะเบียนใช้สิทธิเบี้ยยังชีพ จำนวน 951 คน และผู้สูงอายุที่ไม่เบิกเบี้ยยังชีพเนื่องจากเป็นข้าราชการเกษียณอายุ ซึ่งจะเห็นได้ว่าสถานการณ์ประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเรื่อย และยิ่งพบว่ามีประชากรที่มีอายุจะเข้าสู่ 60 ปีจำนวนมาก (อายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 886 คน) สะท้อนให้เห็นแนวโน้มในอนาคตของจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 9 ความหนาแน่นของชุมชนแจนแลน

4.3.3 ความเชื่อ

เรื่องความเชื่อชุมชนมีความเชื่อเกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ผี หรือเจ้าปู่ที่ชาวบ้านให้ความเคารพและศรัทธาต่อผู้สร้างบ้าน ปกป้องรักษาชุมชนให้ร่มเย็นเสมอมา คือ พ่อปู่ชินวงศ์ได้เชิญมาจากทางต้นน้ำลำพระยง ปัจจุบันอยู่ที่ศาลเจ้าปู่ตา ตั้งอยู่ป่ามเหสักข์สถานที่เช่นไหว้สักการะเป็นประจำทุกปี มเหสักข์เปรียบเสมือนหลักบ้านที่สำคัญ มีลักษณะเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต้นไม้ไม่มีใครกล้าตัด หรือบุกรุกสถานที่เพราะเกรงกลัวต่ออำนาจของเจ้าปู่ ศาลนี้เข้าบ้านเรียกศาลเจ้าปู่ตาแจนแลน

ศาลเจ้าปู่ตาแจนแลน เมื่อประมาณ 500 ปีที่แล้ว มีพ่อขุนรามหรือท้าวเพียง ธรรมวงศ์ และญาติได้อัญเชิญเจ้าพ่อปู่ตามาจากวังค่ายวังคำ อยู่ที่เชิงเขาภูพานติดกับอำเภอกาฬสินธุ์ และได้สร้างศาลให้ 2 ศาล และผู้นำและผู้เฒ่าผู้แก่พร้อมใจกันอุปภิเชกเพื่อให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มหศักดิ์หลักบ้านปกป้องคุ้มครองชาวแจนแลนให้อยู่เย็นเป็นสุข รอดพ้นภัยอันตรายทั้งปวง ต่อมาเมื่อปี 2514 เจ้าปู่ตาได้เข้าสิง (ทรง) ชาวบ้านและได้แจ้งว่าเจ้าปู่ตา ชื่อ สัมฤทธิ์ ฟ้าแลบ และแม่เจ้าตาชื่อ พระยาพิมล ธรรมณี และมีทหารองครักษ์ 2 คน เป็นศาลเจ้าปู่ตาที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือเพราะเชื่อว่าเป็นศาลปู่ตาที่คอยปกป้องรักษาคนในชุมชน โดยส่วนมาชาวบ้านจะบนเกี่ยวกับเรื่องการสอบเข้าเรียน สอบเข้าราชการให้กับลูกหลาน ทุกคนที่มาบนจะได้สิ่งที่บนตามที่ปรารถนาไว้ ของส่วนมากที่นำมาบนคือรูปปั้นไก่,ม้า ,วัว,ควาย ดังนั้นภายในศาลาที่ตั้งของศาลจึงมีรูปปั้นมากมาย และมีแห้อยลงมาตรงกลาง เพราะชาวบ้านเชื่อว่าแหคือสัญลักษณ์ของการทำมาหากินของคนในอดีต สมัยโบราณ ไปเท่าไร มาเท่าก้อนเสา ความหมายก็คือ ต่อให้คนในชุมชนไปอยู่ต่างที่ต่างแดนไกล

เท่าไร สุดท้ายก็กลับมาบ้น้อมสถานที่ที่เคยอยู่อาศัยที่เป็นบ้านเกิดของตนเองเหมือนเดิม ก็เหมือนแหที่หว่านออกไปไกลเท่าไร สุดท้ายก็ดึงกลับมาได้เหมือนเดิม

ภาพที่ 10 ศาลเจ้าปู่ตาเจนนแลน

ในวันสำคัญของชุมชนเช่นวันปีใหม่ วันสงกรานต์ของทุกปีจะมีการทำพิธีเช่นไหว้ นอกจากนี้ยังมีการเสี่ยงทายฟ้าฝนในการทำเกษตร ต้มเต่าเสี่ยงทาย เสี่ยงฟ้าเสี่ยงฝน พิธีกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อจะทำนายเสี่ยงทายว่าฟ้าฝนปีนี้จะตกมากน้อยเพียงใด แล้วหมู่บ้านจะเป็นอย่างไรในปีนี้ ในการเสี่ยงทายจะใช้เต่าตัวเป็นๆมาต้มเป็นใช้ในการเสี่ยงทาย โดยผู้ที่ฆ่าเต่าต้องเป็นคนๆเดียวกับผู้ทำพิธี ต้องเป็นผู้ที่ถูกเลือกและต้องเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมในทุกๆ ปี สถานที่ที่ใช้ทำพิธีกรรมคือบริเวณศาล โดยในสมัยอดีตจะใช้การโยนไข่หรือกลิ้งไข่เพื่อเลือกพื้นที่ในการทำพิธี แต่ในปัจจุบันนี้ใช้สถานที่ตามสะดวก แต่ก็ยังคงเป็นพื้นที่อยู่ในบริเวณศาล

ในอดีตเชื่อกันว่าปู่ตาอาศัยอยู่ในต้นพุงเก่าหลังศาลปัจจุบัน ต้นพุงเก่านั้นได้แห้งตายไปแล้วแต่ยังคงเหลือไว้แค่ซากไม้ที่ยังยืนต้นผุพัง และข้างๆกับต้นพุงที่ปู่ตาเคยอาศัยก็มีต้นไทรและต้นมะขามที่ขึ้นรวมกันเป็นต้นเดียว โดยมีฝิ่งหลวงอาศัยอยู่เป็นรังขนาดใหญ่ ชาวบ้านเชื่อว่าฝิ่งคือฝิ่งบุญจึงไม่มีผู้ใดเข้ามาก่อกวน

4.3.4 ศาสนา

ชุมชนเจนนแลน เป็นชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธและมีวัดจำนวนมาก มีวัดและสำนักสงฆ์รวมกันจำนวน 8 แห่ง ได้แก่วัดเจนนแลนใต้ วัดเจนนแลนเหนือ สำนักสงฆ์กุดหวาย วัดหนองฟ้าเลื่อน วัดสระแก้วปทุมทอง วัดป่าหม้อ สำนักสงฆ์ป่าช้าธรรมชาติ เป็นต้น สิ่งสำคัญหรือสถานที่สำคัญของชุมชนมักจะอยู่ที่วัดหรือใกล้เคียงกับวัด ดังเช่น

วัดแจนแลนใต้ เป็นวัดเก่าแก่อีกวัดหนึ่งของชุมชนที่อยู่ทิศใต้ของชุมชนแจนแลน เป็นที่
 สถานที่อยู่ของปู่เจ้าชินวงศ์ ซึ่งปัจจุบันมีการกั้นพื้นที่บริเวณศาลไว้ห้ามคนเข้าไปทำกิจกรรมใดๆ
 นอกจากกราบไหว้ และให้เข้าได้เฉพาะผู้ชาย ผู้หญิงห้ามเข้าเพราะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และใกล้ศาล
 ก็มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่มีน้ำตลอดไม่เคยแห้งขุด และผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่าเป็นสายน้ำที่เชื่อมต่อกันไปยังกุด
 หวาย จะทำพิธีใดๆ จึงต้องใช้น้ำจากกุดหวายมาทำพิธีกรรมซึ่งปัจจุบันชาวบ้านก็ยังมีความเชื่อและให้
 ความเคารพนับถือเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับชาวแจนแลน นอกจากนี้วัดแจนแลนใต้ยังเป็นสถานที่ตั้ง
 ศูนย์เด็กเล็กโดยมีทางวัดเป็นผู้อุปการะศูนย์และมี องค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลนให้การกำกับ
 ดูแลบุคลากรครูพี่เลี้ยง

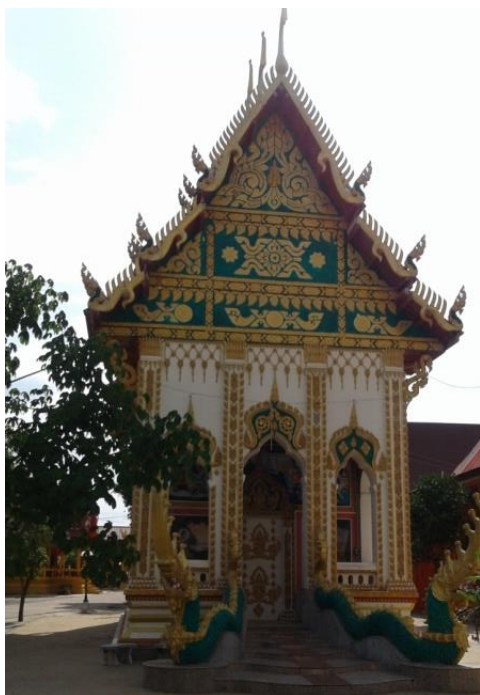

ภาพที่ 11 ภาพศาลพ่อปู่ชินวงศ์

ภาพศาลพ่อปู่ชินวงศ์ ตั้งอยู่ในวัดแจนแลนใต้ เจ้าผู้ทรงศีลตามความเล่าเป็นที่เคารพของ
 ชุมชนและให้เข้ากราบไหว้ได้เฉพาะผู้ชายเท่านั้นผู้หญิงห้ามเข้าในบริเวณ

ภาพที่ 12 บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เป็นบ่อน้ำที่มีน้ำอยู่ตลอดเวลาและเป็นบ่อน้ำที่เชื่อมกับกุดหวาย

ภาพที่ 13 โบสถ์วัดแจนแลนใต้สวยงาม และพระพุทธรูปสลักจากต้นมะขาม

วัดแจนแลนเหนือ เป็นวัดเก่าแก่อีกวันหนึ่งของชุมชนอยู่ทางทิศเหนือของชุมชน เนื่องจากจุดเริ่มต้นของชุมชนอยู่ระหว่างวัดเหนือกับวัดใต้ แต่ปัจจุบันชุมชนขยายเพิ่มมากขึ้นทำให้พื้นที่การตั้งบ้านเรือนกระจายเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีวัดเพิ่มขึ้นตามชุมชนที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน วัดแจนแลนเหนือเป็นที่ตั้งของชุมชนแจนแลน หมู่ที่ 2 และเป็นที่อยู่ของเจ้าคณะตำบลแจนแลน จึงมีกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่โดดเด่น คือ การเป็นหมู่บ้านรักษาศิล 5 เป็นวัดที่ไม่ได้สร้างวัดถุนิยมใดๆ หรือมีโบสถ์วิหารที่ใหญ่โต เป็นวัดที่เรียบง่าย

วัดกุดหวาย

เป็นสถานที่สำคัญของชาวบ้าน ให้ชาวบ้านมาร่วมกันประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ภายในบริเวณวัดจะมีศาล ซึ่งบริเวณด้านหลังของศาลจะมีกุดน้ำยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ในอดีตมีผู้เคยพบเห็นจระเข้บริเวณศาลใต้ต้นไทร ประมาณ 30 ปีที่แล้ว บริเวณใต้ต้นไทรชาวบ้านเชื่อว่าในอดีตเคยมีถ้ำที่มีจระเข้อาศัยอยู่ แต่ปัจจุบันมีดินทับถมจนดินถ้ำจึงได้หายไป และชาวบ้านเชื่ออีกว่าใต้หนองกุด

หวายมีถ้ำอยู่ข้างใต้แต่ไม่มีผู้ใดสามารถพิสูจน์ได้เนื่องจากน้ำมีบริเวณที่กว้างและลึกในทุกๆปีจะมีการทำบุญและมีการเข้าทรงพิธีกรรมนี้จะจัดขึ้นทุกวันที่ 13 เมษายนของทุกปี โดยจะมีการเปลี่ยนผ้าให้กับพระพุทธรูปทุกปีในพิธีการเข้าทรงจะเป็นการอันเชิญเทพเข้ามาประทับยังร่างขิงคนทรงเพื่อสื่อสารกับชาวบ้าน การเข้าทรงและประกอบพิธีในแต่ละครั้งจะมีพายุฝน ลมแรงเกิดขึ้นโดยบังเอิญแสดงให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ของศาลและการเข้าทรงจะมีสัญลักษณ์ที่ทำให้รู้ว่าเทพเข้ามาประทับยังร่างทรงแล้วก็คือจะมีการร้องไห้ หัวเราะ หรืออิริยาบถต่างๆ แต่ที่พบเพื่อคือการร้องไห้ การเข้าทรงร่างทรงที่มีเทพประทับร่างจะมีการเล่าปรัชญาธรรมให้กับชาวบ้านให้แก่มืดชาวบ้านทางด้านศาสนา โดยใช้คำในการสื่อสารเป็นผลยา เมื่อเทพออกจากร่างทรงผู้ที่เป็นร่างทรงจะไม่รู้ตัวและจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้ ร่างทรงจะใช้ร่างเดิมทุกปีไม่มีการเปลี่ยนคนจนกว่าคนๆนั้นจะเสียชีวิตจึงจะหาผู้ที่เป็นร่างทรงทุกปี

ภาพที่ 14 วัดกุดหวาย

กุดที่เชื่อกันว่าเป็นถิ่นที่อยู่ของจระเข้เจ้าที่ และมีพระสงฆ์เป็นผู้มาพำนักอยู่บริเวณนี้ปัจจุบันคือวัดกุดหวาย

กุด เป็นคำเวียงน้ำธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และความอากาศรพลึกลับไปพร้อมกัน กุดหวายที่ตำบลแจนแลนก็เช่นกัน เป็นเวียงน้ำที่ไม่เคยแห้งขาด และไม่มีใครกล้าทำหาย หรือจับสัตว์น้ำในเวียงที่เรียกว่ากุดนี้เท่าไร เพราะมีเรื่องเล่าถึงเจ้าที่และจระเข้ที่อยู่ในพุ่มไม้เสมือนถ้ำล้อมด้วยเถาว์ไม้ จึงมีการเซ่นไหว้ปัจจุบันมีสำนักสงฆ์มาตั้งอยูริมกุดหวายนี้ ก็จะมีการทำพิธีกรรมเซ่นไหว้ในวันที่ 13 ของทุกปี เพื่อมีความเชื่อว่าเจ้าที่อยู่ตรงวัดกุดหวายนี้คือพี่น้องกับท้าวฟ้าแลบที่อยู่ศาลเจ้าปู่ตา และต่อมาได้มีช่างปั้นในชุมชนได้ปั้นรูปพระสงฆ์ธุดงค์ และจระเข้ ไว้ตรงทำน้ำที่เป็นถ้ำจระเข้ตามที

ชาวบ้านเคยเล่าว่า ในอดีตเวลาการทำพิธีเช่นไหว้จะปรากฏให้เห็นแซ่ (จระเข้) ความลึกลับจึงทำให้แหล่งน้ำนี้ยังคงอยู่ และทำให้ผู้คนเกรงกลัว เกรงขาม ป่าริมน้ำบริเวณสำนักสงฆ์จึงไม่มีใครกล้าเข้ามาทำอะไรที่เป็นทำลายป่าและแหล่งน้ำได้ และแหล่งน้ำกุดหวายนี้ได้ไหลไปยังแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและบริโภคของชาวบ้านคือ หนองมะจืด ดังนั้นกุดหวายไม่ขาดน้ำก็ทำให้น้ำเพื่อการบริโภคในชุมชนเพียงพอ

ประเพณีท้องถิ่น ชาวแจนแลนยังยึดถือประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมทางศาสนาเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน โดยเฉพาะเทศกาลสงกรานต์ปีใหม่จะต้องให้ความสำคัญกับเปิงบ้าน หรือการเซ่นไหว้เจ้าพ่อปู่ตา เจ้าชินวงศ์ เจ้าฟ้าแลบ ที่เป็นเจ้าที่ประจำของชุมชนแจนแลน เช่น ในวันที่ 13 เมษายน ของทุกปีจะต้องทำพิธีเซ่นเลี้ยงและเสีงทายฝนฟ้าประจำปีไปพร้อมด้วย เป็นการเคารพมหศักดิ์หลักบ้านของชุมชนแม้ว่าชุมชนจะขยายไปกว้างใหญ่แต่จตุรรมยังอยู่ที่เดียวกัน นอกจากนี้ประเพณีทางศาสนาเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น

ภาพที่ 15 ประเพณีท้องถิ่น

ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน

ชุมชนแจนแลนเป็นชุมชนที่มีส่วนผสมผสานไทยภูลาว และไทยภูไท (ไทยอีสานลาวและภูไท) ซึ่งมีการดนตรีและการละเล่นเห็นจากการสำรวจชุมชน ยังมีผู้สูงอายุที่ยังการรำภูไทได้ และมีเคยม่วงกลองยาว มีสรภัญญะ เป็นต้น แต่การละเล่นในความเป็นกลุ่มเป็นวงได้ลดและหายไปจากชุมชน หรือที่เล่นก็เป็นส่วนบุคคลและมีน้อยมากในปัจจุบัน

4.3.5 อาชีพชุมชน

ชุมชนแจนแลนมีอาชีพหลักคือการทำนาเช่นเดียวกับชาวอีสานทั่วไป และมีพื้นที่สูงบางส่วนทำไร่มันสำปะหลัง อ้อย และสวนยาง แปรเปลี่ยนไปตามวิถีสังคมสมัยใหม่เช่นเดียวกับชาวอีสานทั่วไป อย่างไรก็ตามยังพบว่า มีอาชีพตามภูมิปัญญาดั้งเดิมของพื้นถิ่น เช่น จักสาน ทอผ้า ปักผ้า การทอเสื่อจากต้นฝื่อ ตันกก และตันค้ำ การแปรรูปจากไหมไม้ เป็นต้น

การทอเสื่อค้ำ นับเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หายากแล้วในปัจจุบัน พ่อเสริฐ ใจอ่อน แจนแลน หมู่ที่ 2 อายุ 68 ปี ที่ยังทำอาชีพทอเสื่อค้ำ เพราะมีที่นาอยู่ใกล้กับหนองมะร็องก็จะเห็นความเติบโตของต้นค้ำและตัดค้ำมาทอเสื่อเป็นประจำ ทำเป็นอาชีพเสริม ซึ่งได้เรียนรู้มาจากรุ่นพ่อแม่ ค้ำนอกจากเป็นเสื่อก็กสามารถขายเป็นลำต้นก็ได้มีคนต่างถิ่นมาหาซื้อไปแปรรูต้นละ 1-2 บาท คุณสมบัติของค้ำเป็นไม้สะเทือนน้ำสะเทือนบก กล่าวคือเกิดในน้ำตื้น หรือที่ดินชุ่มชื้น พ่อเสริฐ เคยนำมาปลูกไว้ร่องน้ำห้องน้ำที่บ้านต้นค้ำก็ไม่ตาย เติบโตได้เช่นกัน ต้นค้ำจะมีความยาว 1.5-2 เมตร ความหนาของลำต้นประมาณ 1 เซนติเมตร ขั้นตอนนำลำต้นค้ำมาผ่าครึ่งเพื่อเอาไส้ออกแล้วไปเอาไปตากแดด เมื่อแห้งใส่จะหลุดออกแล้วจึงเอามาทอเป็นเสื่อ หรือสานกระติบข้าวเหนียวก็ได้

ภาพที่ 16 เสื่อจากต้นค้ำ พืชพื้นถิ่น พ่อเสริฐ ใจอ่อน ปราชญ์ชาวบ้านทอเสื่อค้ำ

ภาพที่ 17 ต้นค้ำที่เกิดในหนองมะจิ้งจอก ยาวประมาณ 1.5-2 เมตร

การจักสาน ยังพบเห็นว่ามีอาชีพจักสานจากไม้ไผ่ พ่อวรเดช โกमार อายุ 86 ปี อยู่แฉนแลน หมู่ที่ 1 ยังประกอบอาชีพทำเปเลไม้ไผ่ ซึ่งความรู้ด้านจักสานเป็นภูมิปัญญาที่ติดตัวมาจากบ้านเกิดคือ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด แม้จะอายุมากแต่ยังสุขภาพแข็งแรงทำเปเลไม้ไผ่ได้อย่างประณีต เปเลแต่ละอันใช้เวลาทำ 4 วัน และขายราคาเปเลอันละ 400 บาท มีลูกค้าในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง หรือบางที่มีลูกหลานที่อยู่กรุงเทพสั่งทำนว่าลูกค้าถึงกรุงเทพ นับว่าเป็นอาชีพที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุเพราะสามารถได้เรื่อยๆ ไม่เร่งรีบ

4.4 บริบทผู้สูงอายุตำบลแฉนแลน

ผู้สูงอายุของตำบลแฉนแลนมีจำนวนมากเนื่องจากเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีผู้สูงอายุ จำนวน 917 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 ของประชากรทั้งหมดในตำบลแฉนแลน ซึ่งสามารถแบ่งตามช่วงอายุ ระหว่าง 60-65 ปี มีจำนวน 329 คน ระหว่างอายุ 66-70 ปี มีจำนวน 237 คน ระหว่างอายุ 71-75 ปี มีจำนวน 145 คน ระหว่างอายุ 76-80 ปี มีจำนวน 103 คน ระหว่างอายุ 81-85 ปี มีจำนวน 61 คน ระหว่างอายุ 86-90 ปี มีจำนวน 23 คน ระหว่างอายุ 91-95 ปี มีจำนวน 19 คน พบว่า สถานการณ์ผู้สูงอายุมีปัญหาความพิการ เช่น ตาบอด มองเห็นเลือนราง เป็นโรคซึมเศร้า และโรคอัลไซเมอร์ เป็นต้น (ที่มา: ฝ่ายทะเบียนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแฉนแลน, 2560)

นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ในเขตตำบลแฉนแลน จากการสำรวจของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแฉนแลนช่วงเดือนมิถุนายน 2560 พบว่า มีจำนวน 31 คน ตามรายชื่อต่อไปนี้

ตารางที่ 5 รายชื่อผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ตำบลแฉนแลน อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

หมู่ที่	ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	บ้านเลขที่
1	1	นางเหลียม สุระเสียง	76	30
	2	นางจันทร์ สายนาโก	88	136
2	3	นางเหลียม ยิ้มแย้ม	78	83
	4	นางคำจันทร์ บุรีภักดิ์	86	76
	5	นายฝืน วรพันธ์	85	148
3	6	นางประนอม บุญอาสา	80	172
4	7	นางกลม แสงนาโก	68	91
	8	พระหวาง ฐิญาโน	85	183
	9	นางเลื่อน สกุดเดช	72	44
5	10	นายสมบูรณ์ เกลียเรส	-	68
	11	นายเคน ชูช้าง	73	100

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หมู่ที่	ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	บ้านเลขที่
6	12	นางสุทธิ ไทยแท้	68	28
	13	นางหนูประดิษฐ์ เอกพันธ์	60	161
	14	นางลอง บุญอาษา	74	120
	15	นางยศ เรืองชัย	76	76
	16	นายกว้าง ชูช้าง	85	61
7	17	นางอุตร เพ็งพุด	77	56
	18	นายพัฑ ไกรวรรณ	62	19
	19	นางถวิล วรรณรังสี	61	130
	20	นางลำพอง เอกพันธ์	77	105
8	21	นายปาน พลหาญ	85	20
	22	นางปิ่น ศรีพราว	80	178
	23	นางเกษิ ไทยแท้	67	80
	24	นางอ่อน ยูมิสาษา	82	189
	25	นายสี ไชยเดช	92	48
	26	นางสมปอง ศรีโพนทอง	88	1
	27	นางเอ็ด เจริญดี	67	197
9	28	นางลำไย วิชัยโย	69	20
	29	นางสาวสอ วิชัยโย	64	93
	30	นางจันทร์ทอน ร่วมใจ	86	43
	31	นายเขียน วิชัยโย	69	20

ที่มา: ฝ่ายทะเบียนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแจนแลน 14 มิถุนายน 2560

และพบว่า เมื่อแยกผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เป็นรายหมู่ ในเขตตำบลแจนแลน สามารถแบ่งเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม คือ **กลุ่มที่ 1** เคลื่อนไหวได้บ้าง มีปัญหาการกิน การขับถ่าย ไม่มีอาการสับสน **กลุ่มที่ 2** เคลื่อนไหวได้บ้าง มีภาวะสับสน และอาจมีปัญหาการกิน การขับถ่าย **กลุ่มที่ 3** เคลื่อนไหวไม่ได้ มีปัญหาการกิน การขับถ่าย หรือการเจ็บป่วยอย่างรุนแรง และ **กลุ่มที่ 4** เคลื่อนไหว

เองไม่ได้และอาจมีปัญหาการกินหรือการขับถ่ายและมีการเจ็บป่วยอย่างรุนแรง โดยการสำรวจของ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแจนแลนช่วงเดือนมิถุนายน 2560 ตามรายชื่อต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำแนกเป็นรายกลุ่ม

หมู่ ที่	ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	บ้านเลขที่	เลขบัตรประชาชน
กลุ่มที่ 1 เคลื่อนไหวได้บ้าง มีปัญหาการกิน การขับถ่าย ไม่มีอาการสับสน					
1	1	นางเหลียม สุระเสียง	76	30	3460500135241
	2	นางจันทร์ สายนาโก	88	136	3460500131625
2	1	นายเหลื่อม ยิ้มแย้ม	78	83	3460500149586
		นางคำจันทร์ บุริกักดี	86	76	3460500149195
3	3	นายฝัน วรรณธุ์	85	148	3460500154814
		-	-	-	-
4	1	นางกลม แสงนาโก	68	91	3460500681636
5	1	นายสมบุรณ์ เกลยเรส	-	68	-
6	1	นางสุทธิ ไทยแท้	68	28	3460500144941
	2	นางหนูประดิษฐ์ เอกพันธ์	60	161	5460590018590
7	1	นางอูดร เฟ็งพุด	77	56	3460500125270
	2	นายพัต ไกรวรรณ	62	19	3460500122114
	3	นางถวิล วรรณรังสี	61	130	3300400085888
8	1	นายบ้าน พลหาญ	85	20	3460500131938
	2	นางปิ่น ศรีพราว	80	178	3460500138061
	3	นางเกษิ ไทยแท้	67	80	3460500126616
	4	นางอ่อน ยุมิสาชา	82	189	3460500135712
	5	นายสี ไชยเดช	92	48	3460500130333
	6	นางสมปอง ศรีโพนทอง	88	1	5460590016561
9	1	นางลำไย วิชัยโย	69	20	3460500678199

	2	นางสาวสอ วิชัยโย	64	93	3460500676140
	3	นางจันทร์ทอน ร่วมใจ	86	43	3460500676600
กลุ่มที่ 2 เคลื่อนไหวได้บ้าง มีภาวะสับสน และอาจมีปัญหาการกิน การขับถ่าย					
1	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-
4	1	พระหทัย ฐิฎาโน	85	183	3460500673960
	2	นางเลื่อน สกุดเดช	72	44	546050052139
5	1	นายเคน ชูช้าง	73	100	-

ตารางที่ 6 (ต่อ)

หมู่ ที่	ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	บ้านเลขที่	เลขบัตรประชาชน
6	1	นางลอง บุญอาษา	74	120	3460500149276
	2	นายศ เรืองชัย	76	76	3460500155641
	3	นายกว้าง ชูช่าง	85	61	3460500153397
7	1	นางลำพอง เอกพันธ์	77	105	3460500137677
8	1	นางเอ็ด เจริญดี	67	197	3460500128953
9	1	นายเขียน วิชัยโย	69	20	3460500676455
กลุ่มที่ 3 เคลื่อนไหวไม่ได้ มีปัญหากรกิน การขับถ่าย หรือการเจ็บป่วยอย่างรุนแรง					
1	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-
กลุ่มที่ 4 เคลื่อนไหวเองไม่ได้และอาจมีปัญหากรกินหรือการขับถ่าย และมีการเจ็บป่วยอย่าง รุนแรง					
1	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-

4.5 ด้านการจัดการและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ด้านการจัดการและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลแจนแลนนั้นได้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนี้

ชมรมผู้สูงอายุ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2550 มีสมาชิก 500 กว่าคน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกันซึ่งมีการเก็บค่าสมาชิกคนละ 20 บาท ทำการช่วยเหลือด้านอุปโภคบริโภค และหากสมาชิกท่านใดเสียชีวิตจะได้เงินช่วยเหลือรายละ 10,000 บาท ซึ่งมีประธานชมรมผู้สูงอายุ คือ นายประวัติ วิชัยโย และมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกันโดยการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลแจนแลน

โรงเรียนผู้สูงอายุไทยแจนแลน ตั้งขึ้นเมื่อปลายปี 2559 รวมเวลาการตั้งโรงเรียนมาได้ประมาณ 7 เดือน ผู้จัดตั้งคือพ่อสำรวม วรพันธ์ โดยใช้ศาลาเก่าวัดแจนแลนเหนือ เป็นพื้นที่ทำกิจกรรม ผู้อำนวยการโรงเรียน คือ พ่อสำรวม วรพันธ์ โดยได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้ผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีการแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองและชุดนักเรียน ซึ่งก่อนขึ้นไปยังชั้นเรียนก็จะมีการเข้าแถวเคารพธงชาติ และไหว้พระ กิจกรรมที่ดำเนินการเป็นกิจกรรมสันตนาการ ไหว้พระสวดมนต์ เป็นต้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมสิ่งได้ดำเนินการ คือ เป็นการรวมกลุ่มผู้สูงอายุจากหมู่บ้านมาทำกิจกรรมร่วมกัน รูปแบบของกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนี้

1. เคารพธงชาติ
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนพบปะพูดคุยและแจ้งข้อมูลข่าวสาร
3. กิจกรรมสันตนาการ โดย ผู้แทน รพ.สต.แจนแลน
4. ทำกิจกรรมตามเทศกาล เช่น ทำดอกไม้จัน เป็นต้น

ภาพที่ 18 กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแจนแลน

ภาพที่ 19 กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแจนแลน

ตัวอย่างการทำกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น การมาให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ กับผู้สูงอายุ การสอนภาษาอังกฤษ และการสอนการบริหารกล้ามเนื้อรักษาสุขภาพกายและสุขภาพใจ จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแจนแลน ดังภาพที่ 20

ภาพที่ 20 กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแจนแลน

กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ

กลุ่มดอกไม้จันทน์ ในตำบลแจนแลนได้มีการสอนและฝึกให้ผู้สูงอายุทำดอกไม้จันทน์ร่วมกัน โดยวัสดุที่นำมาทำดอกไม้จันทน์นั้น คือ วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น เปลือกข้าวโพดตากแห้ง และ ใบตองกล้วย ซึ่งช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและทำได้ง่าย ดอกไม้จันทน์ที่ชาวบ้านและผู้สูงอายุร่วมกันทำ ก็เพื่อใช้ในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ภาพที่ 21 กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแจนแลน

อาชีพจักสาน

การจักสานถือเป็นอาชีพเสริมของผู้สูงอายุในบางครอบครัว เช่น ครอบครัว นายวรเดช โกมาน อายุ 86 ผู้สูงอายุตำบลแจนแลนมีอาชีพจักสานเปล โดยการสานเปลจะใช้ไม้ไผ่ 2 ลำ ต่อเปล 1 อัน ใช้ระยะเวลาในการทำ 4 วันโดยประมาณ ไม้ไผ่ที่นำมาใช้ในการทำเปลก็เป็นวัสดุที่มีอยู่แล้ว เพียงแต่นำมาแปรสภาพและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ทำให้สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุได้

ภาพที่ 22 อาชีพเสริมผู้สูงอายุตำบลแจนแลน

อาชีพการทอเสื่อกก

อาชีพการทอเสื่อกกก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ผู้สูงอายุตำบลแจนแลนทำกันเป็นส่วนใหญ่ เสื่อกกนั้นทอมาจากต้นกก (ต้นไทร) สามารถปลูกได้ตามครัวเรือน ใช้งบประมาณค่อนข้างน้อยในการทอเสื่อกกแต่ใช้ระยะเวลาในการทอเสื่อกก 1 ผืน ราคาผืนละ 800 บาท ขึ้นไป

ภาพที่ 23 อาชีพเสริมผู้สูงอายุตำบลแจนแลน

กิจกรรมทางศาสนา

ผู้สูงอายุในตำบลแจนแลนมีความเชื่อต่างๆมากมายและนับถือผีสง ในตำบลนี้จะนับถือผีบรรพบุรุษ และเลี้ยงผี ในบ้านแต่ละจะพบศาลาเล็ก ๆ ที่ทำจากไม้และสังกะสีเป็นที่สิงสถิตย์ของผีบรรพบุรุษ ชาวบ้านเลี้ยงลูกหลานโดยมีการปลูกฝังว่า ผีเปรต ผีนรกมีจริง ทำให้คนในหมู่บ้านหวาดกลัวต่อการทำผิดจารีตประเพณี นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถคุ้มครองคนในชุมชน และใน 1 ปี จะมีการแบ่งช่วงเวลาทำกิจกรรมทางศาสนา และการเซ่นไหว้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์มากมายหลายแห่ง เช่น ศาลเจ้าปู่ ศาลวัดกุดหวาย เป็นต้น

ภาพที่ 24 สถานที่สำหรับทำกิจกรรมทางศาสนา